

כשרה על קלף, לרב נמי לא תימא דהוא אמר דוכסוסטוס הרי הוא כקלף.

אלא אימא כך אמר רב: קלף הרי דוכסוסטוס מה דוכסוסטוס כותבין עליו מזוזה אף קלף כותבין עליו מזוזה. (4)

שנינו במשנה: דיו כדי לכתוב שתי אותיות.

תנא: המוציא דיו, שיעורו הוא בשיעור ג-א כתיבת שתי אותיות כשהוא מוציא בדיו יבש. או בשיעור שתי אותיות — בדיו שבקולמוס. או שמוציא דיו הראוי לכתוב שתי אותיות, בקלמריין, בקסת הסופר.

בעי רבא: הוציא דיו בשיעור אות אחת, בדיו יבש ואות אחת בקולמוס ואות אחת בקלמריין — מהו? האם מצטרפין שלשת סוגי הדיו לשיעור שתי אותיות? (1)

ומסקינן: תיקו!

אמר רבא: הוציא דיו בשיעור שתי אותיות לרשות הרבים, וכתבן כשהוא מהלך, הרי על אף שלכאורה הוא לא עשה הנחה ברה"ר, שהרי הוא עצמו לא נח נולא היה מצב שבו ניתן לומר ש"הנחת גופו הוי

לאו, דכתיבא אדוכסוסטוס. שהרי אם היו כתובים על קלף, בלאו האי טעמא דאין מורידין אי אפשר לעשות מהם מזוזה, לפי שאינה כשרה אלא על דוכסוסטוס.

הרי שתפילין כשרין גם על דוכסוסטוס, וראיה לרב.

ודחינן: לא! הכא איירי דכתיבא על הקלף, ולעולם אין תפילין כשרים על דוכסוסטוס.

ומקשינן: ומזוזה אקלף מי כתיבין?! דאיצטריך לומר שאין עושין מתפילין מזוזה משום אין מורידין.

ומתריצין: אין!

והתניא כן: כתבה למזוזה על הקלף, על הננייר ועל המטלית פסולה.

אמר רבי שמעון בן אלעזר: רבי מאיר היה כותבה למזוזה על הקלף מפני שהיא משתמרת, שהקלף חזק יותר מהדוכסוסטוס. ותנא דברייתא ד"תפילין שבלו" סבר כרבי מאיר.

ומסקינן: השתא דאתית להכי דמזוזה

שבדיעבד כשר גם אקלף, והא דרבי מאיר היה כותבה היינו לפעמים כשלא היה מזדמן לו דוכסוסטוס, אי נמי דוקא במקום שאינה משתמרת כגון שעומדת במקום התורפה או מזוזה של רבים שאינה נבדקת אלא פעמים ביובל היה כותבה על קלף, אבל לכתחילה צריך דוכסוסטוס למזוזה. ר"ן וריטב"א.

1. ואין להקשות דתיפוק ליה שהוא חייב משום הוצאת הקולמוס. כיון שהקולמוס הוא טפל לדיו

שמע, תוד"ה הא. ובריטב"א מפרש שחתך שתי הפרשיות ותפרן יחד דכשר בכי האי גוונא.

4. נחלקו ראשונים, יש אומרים שאף לכתחילה כותבין מזוזה על קלף לרב, דהא אמרינן דהוא סבר כרבי מאיר ורבי מאיר היה כותבה על הקלף ומשמע דלכתחילה היה עושה כן, והא דקתני לעיל דהלכה למשה מסיני מזוזה על דוכסוסטוס היינו אף על דוכסוסטוס, ויש אומרים דגם רב סבר דלכתחילה מצות מזוזה על דוכסוסטוס אלא

ומתריצין: **הכי קאמר רבא: ואם קדם והגביה את הראשונה ממקום הנחתה קודם הנחת השניה — נעשית הראשונה כמי שנקלטה על ידי כלב [קודם הנחה, דפטור כדתנן לקמן קב א הזורק וקלטה כלב פטור, דלא נעשתה ההנחה מכחו, ואין כאן הנחה. רש"י] או שנשרפה, ופטור. לפי שגם כאן, בשעת גמר ההוצאה, כבר בטלה ההנחה הראשונה.**

ואמר רבא: הוציא חצי גרוגרת והניחה, וחזר והוציא חצי גרוגרת, והעבירה דרך עליה, מעל לחצי הראשונה, חייב.

והוינן בה: **ואמאי חייב — הא לא נח החצי השני?**

ומתריצין: **כגון שהעבירה למחצית הגרוגרת השניה תוך שלשה טפחים סמוך לקרקע שמונחת עליה מחצית הגרוגרת הראשונה, והרי הוא כמי שהונחה, מדין לבוד.**

ומקשינן: **והאמר רבא: הזורק חפץ מרשות היחיד לרשות הרבים או זרקו למרחק של ארבע אמות ברשות הרבים, ולא נח החפץ ברשות הרבים, הרי הוא פטור. ואפילו עבר החפץ תוך שלשה לקרקע רשות הרבים הוא פטור לרבנן, דסברי קלוטה [דבר הנמצא "קלוט" באויר הרשות] לאו כמי שהונחה דמי. אלא צריך שתהיה הנחה של החפץ על גבי משהו. ולא אמרינן דבתוך שלשה מודו רבנן דהוי כהונח החפץ על הקרקע, אלא צריך שינוח ממש! [ומכל**

כהנחת החפץ"], אפילו הכי הוא חייב משום הוצאה, [לבד מהכתיבה] היות וכתבתן של האותיות בדיו — זו היא הנחתן! שזו היא עיקר צורת ההנחה של הדיו, כאשר מניחים אותו על הנייר בתורת כתב.

ואמר רבא: הוציא דיו בשיעור אות אחת וכתבה, וחזר והוציא דיו בשיעור אות אחת וכתבה — פטור מחטאת משום הוצאה, ואפילו אם עשה זאת בהעלם אחד.

מאי טעמא? משום דבעידנא דאפקא לבריתא, לדיו של האות השניה — חפר לה לשיעורא דקמיתא. שכבר נתייבש הדיו של האות הראשונה, ונמצא שבגמר ההוצאה, כשאנו באים לצרף את שתי האותיות, אין כאן שיעור של שתי אותיות.

ואמר רבא: הוציא חצי גרוגרת אחת מרשות היחיד והניחה ברשות הרבים, וחזר והוציא חצי גרוגרת אחת, והניחה ברשות הרבים, הרי חצי הגרוגרת הראשונה — נעשה כמי שקלטה כלב בפיו, ולא נעשית ההנחה מכחו, או כמי שנשרפה קודם הנחת חצי הגרוגרת השניה, שאז אין שני חצאי הגרוגרות ראויים לצירוף, ופטור.

והוינן בה: **ואמאי פטור? הא מנחה חציה של הגרוגרת הראשונה בעת הנחת חציה השניה, והרי לא נקלטה המחצית הראשונה בפי כלב ולא נשרפה, אלא שתיהן מונחות עתה יחד בגמר ההוצאה במלוא השיעור של גרוגרת, ולמה לא יצטרפו לשיעור גרוגרת? ומדוע אמרינן שהמחצית הראשונה "נעשה כאלו קלטה כלב או נשרפה"?**

מקום, לא צריך הנחה על גבי מקום של ד' טפחים על ד' טפחים, כבכל הנחה, הואיל והוא בתוך שלשה לקרקע].

ומתצינן: **לא קשיא**.

כאן, דצריך הנחה על גבי משהו — **בזורק** את החפץ ולא נח ברשות הרבים.

כאן, שמספיק כדי לחייב העברה תוך שלשה, ואפילו בלא הנחה — **במעביר** את החפץ בידו, שאז אין צורך בהנחה הואיל והחפץ מונח בידו, וידו סמוכה לקרקע.

דזה שמונח החפץ ביד חשיב כנח על גבי מקום כל שהוא. חזו"א סי' ס"ב ס"ק כג. (2)

תנו רבנן: הוציא חצי גרוגרת, וחזר והוציא חצי גרוגרת בהעלם אחד, שהיה שוגג מתחילה ועד סוף, ולא נודע לו באמצע שחטא — **חייב חטאת**.

אבל, אם הוציאן **בשתי העלמות**, שנודע לו בין שני החצאים שחטא, ושוב שכת, והוציא את החצי השני — **פטור**. כיון שהידיעה שבאמצע מחלקת את שתי האכילות, ולא מצטרפים שני החצאים יחד לשיעור המחייב חטאת.

רבי יוסי אומר: אפילו הוציאן בהעלם

אחד, הרי דוקא אם הוציא את שני החצאים **לרשות אחת**, כלומר, לאותה רשות הרבים — **חייב**. אבל אם הוציא את שני החצאים **לשתי רשויות הרבים נפרדות**, משני צידי רשות היחיד, כשכל חצי הוא הוציא לרה"ר אחרת — **פטור** (3).

אמר רבה: והוא, בתנאי, שההפרדה בין שתי רשויות הרבים היא דוקא באמצעות רשות היחיד, שאז יש רשות של **"חויב חטאת"** המפרידה **ביניהם**.

כי רק רשות היחיד המפסקת בין שתי רשויות הרבים גורמת לחיוב חטאת [שאם הוציא או הכניס מאחת מרשויות הרבים הללו לאותה רשות המפסקת ביניהם, חייב חטאת], ורק אז הן נחשבות לשתי רה"ר נפרדות אשר מחלקות את ההוצאות אליהן כמעשים נפרדים, ולכן כדי לחייב על כל הוצאה צריך שיעור הוצאה שלם בפני עצמו.

אבל אם מפסיקה ביניהם רק **כרמלית** — **לא** הוי הפסק לחלק בין הרשויות ולהחשיב את ההוצאות אליהן כמעשים נפרדים, אלא הן נחשבות כרה"ר אחת, שאפילו אם הוציא חצי גרוגרת אחת לרה"ר זו וחצי גרוגרת שניה לרה"ר זו — **חייב**.

ואילו **אביי אומר: אפילו כרמלית הוי הפסק**.

אלא נקט "דרך עליה", שבכי האי גוונא אין צריך שיהא החתי השני סמוך לקרקע עצמה ג' טפחים, אלא די בכך שיהא החצי השני סמוך לחצי הגרוגרת הראשונה בג' טפחים מעליו. תוס' ד"ה והעבירה.

3. אעפ"י שמצינו לגבי כתיבה, לקמן קד ב,

מכשיעור בכלי, פטור אף על הוצאת הכלי, כיון שהכלי טפל לאוכל. רש"י ד"ה אות.

2. ולפי זה, אפילו העבירה שלא "דרך עליה", חייב. כי כל שהעביר תוך שלשה טפחים סמוך לקרקע מצטרפים שני חצאי הגרוגרת לשיעור הוצאה של גרוגרת.

ומתרצינן: אמר רב הונא: שכן נשים צנועות כוחלות עין אחת בלבד, שמכסות את פניהן ואינן מגלות אלא עין אחת כדי לראות, וכוחלות אותה עין. הילכך כחול כדי לכחול בו עין אחת נמי חשיב.

מיתבי לרב הונא: הא תניא: רבי שמעון בן אלעזר אומר: כחול, אם הוא עומד לרפואה, שיעורו הוא כדי לכחול בו עין אחת.

ואם עומד לקשומ, שיעורו הוא כדי לכחול בו בשתי עינים.

וקשיא לרב הונא, שלדבריו אפילו בלקשט סגי בעין אחת?

ומתרצינן: תרגמא, העמידה, הלל בריה דרבי שמואל בר נחמני: כי תניא החיא — בעירניות, בנות הכפרים, [ועיין במסורת הש"ס המביא את דברי רש"י במקום אחר שהכונה היא לבנות כרך קטן], שאינן צריכות לנהוג בצניעות כל כך, לפי שאין שם אנשים רבים, וגם אין מצוי שם שחוק וקלות ראש. והן כוחלות שתי עיניהן, ולכן לגביהם זהו השיעור לענין שבת.

שנינו במשנה: שעוה כדי ליתן על פי נקב קטן.

אבל פיסלא, גזע עץ השוכב לכל רוחב רה"ר — לא הוי הפסק, ואם הוציא חצי גרוגרת לצד זה של הגזע וחצי גרוגרת לצד זה, חייב.

ורבא אמר: אפילו פיסלא הוי הפסק.

ואזדא רבא לטעמיה:

דאמר רבא: רשות שבת — כרשות גיטין דמיא. ולגבי גיטין מצינו שפיסלא חולקת רשות בפני עצמה. והוא הדין לענין שבת, שמפסקת בין שתי רשויות הרבים.

המעשה בגיטין היה כשהבעל זרק גט לאשתו בחצרו, והגט נפל על פיסלא, שהדין הוא שאינה מגורשת. כי אעפ"י שהבעל השאיל לאשתו את חצירו לצורך קניית הגט, את מקום הפיסלא הוא לא השאיל, לפי שהוא מקום בפני עצמו. ואמרינן אין אדם משאיל רק מקום אחד, ולא שנים.

שנינו במשנה: המוציא כחול — כדי לכחול עין אחת.

והוינן בה: המוציא כחול בשיעור כדי לכחול בו אמאי חייב? והרי עין אחת, הא לא כחלי אינשי, אלא שתי עינים, ולמה שיערו חכמים בעין אחת?

החצאים לאותה רשות הרבים. תוס' ד"ה בהעלם.

וביחס לבישול, אם צולה שני חצאי גרוגרות נפרדים בשני מקומות [בתוך חתיכת בשר אחת], עיין במנחות נו א שיש בכך שתי לשונות בגמרא, אי אמרינן שחייב על בישול דוקא במקום אחד, או אפילו בשנים ובשלשה מקומות. והתוס' במנחות נו א הביאו שני הסברים

שאם כתב אות אחת על דף אחד בטבריה ואת אחת על דף אחר בציפורי חייב. יש לחלק בין כתיבה להוצאה.

כי בכתיבה אמרינן "מחוסר קריבה" — לאו כמחוסר מעשה דמי". והרי ניתן לקרב ולהעמיד את שני הדפים זה ליד זה, ויקראו אז שתי האותיות ביחד.

אבל הוצאה לא הוי עד שיוציא את שני

שהרי השיעור בכדי לעשות פטפוט הוא יותר מלעשות פי כור.

והא קיימא לן לגבי שיעור הוצאה של דבר אחר דשיעורא דרבנן נפיש מדרכי יהודה?

דהרי תנן במתניתין בשיעור הגמי: רבי יהודה אומר: כדי ליטול הימנו מדת מנעל לקטן, שהוא פחות משיעור של רבנן, כדי לעשות תלאי.

הרי שרבי יהודה מחמיר מרבנן, ולמה כאן הוא מקל יותר מהם? (4)

ומתרצינן: אימא בדברי רבי יהודה: כדי לפור, לטייח את הבקעים של פטפוט רגל של כירה קטנה, שהוא פחות מלעשות פי כור זהב.

[סובין כדי ליתן על פי כור של צורפי זהב].

תנו רבנן: המוציא שיער — כדי לגבל בו ג-9

תנא: כדי ליתן על פי נקב קטן של הפקק שעל צלוחית היין, ולא של שמן או דבש. שהיין יוצא דרך נקב קטן יותר לעומת הנקב העשוי להוצאת שמן ודבש.

שנינו במשנה: דבק כדי ליתן בראש השפשא.

תנא: כדי ליתן בראש שפשא, נסר קטן, שבראש קנה של ציידין, שצריך לשים שם הרבה דבק כדי שהעוף ידבק כשישב שם.

שנינו במשנה: זפת ונפרית כדי לעשות נקב.

תנא: כדי לעשות נקב קטן [עיין במשנה].

שנינו במשנה: חרסית כדי לעשות פי כור של צורפי זהב. רבי יהודה אומר: כדי לעשות פטפוט.

והוינן בה: למימרא וכי תאמר דשיעורא דרבי יהודה נפיש גדול משיעורא דרבנן?

ויתכן ששני החילוקים של תוס' הם שתי שיטות מהותיות בצירוף חלקי השיעור בשבת. לפי החילוק הראשון, הדבר תלוי בכל מלאכה ומלאכה, אם אפשר להחשיב בה את שני החצאים כדרך עשיית שיעור מלאכה אחד.

אבל לפי החילוק השני, הכל תלוי באפשרות המעשית לצרף את שני החלקי השיעור, בלי שיצטרפו לעשות בהם פעולה נוספת כדי לצרפם.

ועיין במוסך השבת במנחת חינוך שדן בצירוף השיעורים בהרחבה, וביחס שבין צירוף חלקי השיעורים בשבת לצירוף חלקי השיעורים בענינים אחרים.

4. כתב הריטב"א דזה שהגמרא משה את שתי

לחלק בין הצד הראשון שבגמרא שאין חייבים בכישול אלא אם כן כישל במקום אחד, ובין הצירוף של שני חצאי גרוגרות בהוצאה, והשתמשו לצורך החילוקים הללו בהגדרה של הגמרא לקמן לגבי צירוף שתי אותיות שנכתבו במקומות שונים. [ועיין בתוס' לקמן קד ב].

החילוק האחד, בהוצאה לרשות אחת [כמו בכתיבה בשני מקומות], אמרינן שמצטרפים מהטעם ש"מחוסר קריבה לאו כמחוסר מעשה". אבל בכישול אין מצטרפים לפי ש"אין דרך כישול בכך".

והחילוק השני, כיון שצלה את שני חצאי גרוגרת הבשר בשני מקומות בחתיכת הבשר הגדולה, אין הם מצטרפים משום ש"מחוסר נמי חתיכה וקריבה".